

Oponentský posudek bakalářské práce Tomáše Borla

Název práce: Žest'ová sekce z pohledu orchestrální a big bandové instrumentace

Oponent: MgA. Jan Hála

Práce Tomáše Borla analyzuje způsoby hry na žest'ové nástroje a jejich sazby v symfonickém orchestru a v jazzovém big bandu. V úvodní části shrnuje historický vývoj žest'ových nástrojů a jejich využití od starověku až do současnosti. Tuto část uzavírá jednovětou zmínkou o využití žest'ových nástrojů v oblasti jazzové hudby. Funkce žest'ové sekce v jazzovém big bandu je ale velmi často vedoucí, což by stálo za zmínku.

Velmi detailně je propracovaná druhá část práce, kde jsou popsány jednotlivé žest'ové nástroje a techniky hry na ně. Některé věty však nejsou plně srozumitelné. Například o piccolo trubce: „Tón nástroje je mnohem užší a dynamicky jemnější, proto se kromě jasného předpisu v notách užívá i při dlouhých nátiskově vysilujících a dynamicky jemnějších frázích (str. 12) nebo o nátrubcích: „U nátrubků pak ze stejných důvodů nejsou neobvyklé různé doplňky (?)...“ (str.13). Borl přesně analyzuje rozdílnou tvorbu tónu, artikulaci a využití rozšířených technik ve vážné hudbě a v jazzu. Je patrné, že autor práce má s oběma hudebními žánry dostatek interpretačních zkušeností. Při popisu nástrojů používaných v jazzovém big bandu autor zmiňuje užití křídlovky jako sólového nástroje, nezmiňuje však praxi, kdy v big bandu často všichni hráči trumpetové sekce střídají při hře také křídlovky pro docílení měkčího a kulatějšího zvuku celé sekce.

Třetí rozsáhlou částí práce jsou analýzy skladeb. Z artificiální hudby to je Xenakisova kompozice Empreintes a Lutoslawského Chain 3. Analýza obou skladeb detailně rozebírá užití způsoby hry, artikulace a rozšířené techniky a jejich vliv na propojení nebo naopak na odlišení žest'ů od ostatních nástrojových skupin.

Další dvě skladby jsou z jazzové oblasti. Tonálně koncipovaná skladba Jima McNeelyho: Don't Even Ask vychází z klasických jazzových big bandových sazeb. Je škoda, že autor práce nepoukázal na zajímavou instrumentační podobu ukázky č.1 z Xenakisovy skladby a ukázky č.5 ze skladby McNeelyho. Oba pracují se stejnou témbrovou sazbou, kdy se na dlouhé ploše barevně proměňuje unisono jednoho tónu pomocí nástupů jednotlivých nástrojů (u Xenakise pouze žestě, u McNeelyho žestě spolu se saxofony) a dynamiky. K podobnému prolínání zvuku v harmonické sazbě, dochází u McNeelyho i v ukázce č. 6 kde jsou všechny hlasy akordu zdvojeny ve stejné poloze v obou sekcích žest'ů a saxofonů.

Čtvrtou analyzovanou skladbou je kompozice Michaela Mantlera: Update Six. K této skladbě nejsou v absolventské práci žádné notové ukázky, protože autor neměl k dispozici notový materiál. To poněkud zkresluje výslednou analýzu. Sám jsem si bez problémů partituru uvedené kompozice našel přímo na webových stránkách autora kompozice, kde je volně ke stažení!

Přestože Borl uvádí skladbu jako jazzovou, nelze ji jednoznačně do jazzu zařadit. Kompoziční technika v ní užitá není v jazzu běžná, spíše se žánrově blíží skladbám z artificiální hudby.

V bakalářské práci je uvedeno, že kompoziční princip skladby spočívá v dlouhých improvizčních plochách sólisty, na které navazují ostatní nástroje big bandu. Z partitury je ale patrné, že se jedná v podstatě pouze o dvojhlas instrumentovaný různými kombinacemi nástrojů, To co Borl popisuje jako klavírní improvizaci je detailně vypracovaný vrchní hlas, kde s každou změnou dlouhého basového tónu v levé ruce se obměňuje tónový model v pravé ruce. Tato melodie v průběhu skladby přechází do sólové trubky a dalších dechových nástrojů.

V obsazení se nejedná o typický jazzový big band, ale spíše to je komorní dechový ansámbl. Vedle sólistů – piana a trubky, jsou zde 3 kontrabasy hrané arco, dvě sedmičlenné dechové sekce a v závěru také bicí souprava. Dřevěnou dechovou sekci tvoří flétna, klarinet, altsaxofon, dva tenor saxofony a baryton saxofon. V žesťové sekci jsou dvě trubky, dva lesní rohy, dva trombony a tuba. Tyto nástroje prakticky nikdy nevytvářejí harmonickou sazbu, ale v různých barevných kombinacích podporují buďto basový hlas, nebo vrchní melodickou linii. Jediným jazzovým prvkem ve skladbě je v poslední třetině skladby improvizované sólo trubky, ve kterém se také zapojuje volně hrající bicí souprava.

Jelikož Borlova analýza Mantlerovy skladby vychází pouze z poslechu, tak je místy nepřesná. Myslím si, že měla být vybrána jiná skladba, ke které by byl k dispozici i notový materiál důležitý pro správnou analýzu.

V autorské kompozici *Obrazy* Tomáš Borl projevilskladatelskou zručnost a invenci. Při instrumentaci užil také techniky a instrumentační postupy analyzované v této bakalářské práci.

Formálně je práce přehledná, po jazykové stránce některé popisy jsou komplikované a významově neúplně jasně srozumitelné.

Práci doporučuji k obhajobě.

Hodnocení: B

V Praze 6.6.2021 MgA. Jan Hála

